

Rutkowski, Henryk

Ankieta Towarzystwa Miłośników Historii w 1970 r.

Przegląd Historyczny 62/3, 607-609

1971

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

W okresie sprawozdawczym Zarząd zbierał się 4 razy, Prezydium 6 razy. Komitety Redakcyjne i Prezydium Sekcji — w miarę potrzeby.

Specjalnie wyłoniona Komisja (mgr W. Nowakowski, mgr A. Janowski) przy udziale p. Zofii Wóycickiej prowadziła kłopotliwe pertraktacje z Zarządem Oddziału Warszawskiego Związku Nauczycielstwa Polskiego, który od 10 lat dzierżawi willę „Arkadia” w Kazimierzu. Związek nie wywiązał się z warunków dzierżawy, którym było przeprowadzenie podstawowych inwestycji i remontu generalnego. Koncepcja Związku rozbudowy willi na duży ośrodek wypoczynkowo-szkoleniowy nie mogła być przyjęta przez władze konserwatorskie decydujące o zabudowie zabytkowego zespołu miejskiego Kazimierza nad Wisłą. Zarząd sugerował inne rozwiązanie sprawy. Z ramienia ZNP opracowano nowy projekt zaprowadzenia podstawowych inwestycji bez dobudowywania kuchni, a więc polepszenie warunków pobytu (całorocznego), bez wprowadzania wyżywienia na miejscu. Umowa, pod tymi nowymi warunkami, będzie podpisana w najbliższym czasie.

W okresie sprawozdawczym wpłynęły odpowiedzi na ankietę TMH, której wyniki zostaną przedstawione oddzielnie.

Hanna Szwankowska

ANKIETA TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW HISTORII W 1970 R.

W lutym 1970 r. została rozesłana przez Zarząd Towarzystwa Miłośników Historii w Warszawie ankietą do wszystkich członków, których TMH liczyło wówczas 708. W ciągu prawie 3 miesięcy napłynęło 159 odpowiedzi, tj. od 22% członków Towarzystwa. Ankietą była anonimowa, ale kilkanaście osób ujawniło swoje nazwiska.

Liczba odpowiedzi na ankietę nie jest wielka, jak wynika jednak z frekwencji na zebraniach i z zaległości w opłacaniu składek, znaczną część członków TMH stanowią „martwe dusze”. Wydaje się, że wyniki ankiety można uznać za reprezentatywne nie tylko dla grupy 159 osób, ale dla całej aktywnej części członków TMH.

Podział zawodowy uczestników ankiety przedstawia się następująco (nb. granice między niektórymi grupami są nieostre): 84 pracowników nauki (53%), 25 nauczycieli, 12 redaktorów, publicystów i dziennikarzy, 8 archiwistów, 7 prawników, 6 ekonomistów, 5 bibliotekarzy, 5 oficerów w stanie spoczynku, 3 pracowników umysłowych, 2 inżynierów, 2 historyków o zawodzie bliżej nie określonym. 41% odpowiadających należy do TMH mniej niż 10 lat, 36% od 10 do 20 lat, a 23% ponad 20 lat.

W odpowiedzi na pytanie, który okres historii jest przedmiotem bliższego zainteresowania, duża część uczestników ankiety wymieniła 2 okresy, niektórzy nawet więcej. Charakterystyczne jest łączenie zainteresowania dawniejszymi epokami z historią XX wieku. Zajmowanie się historią Polski w każdym okresie przeważa nad historią powszechną, jednakże w większości występuje łączenie zainteresowań historią Polski i powszechną: starożytność — 7 osób (4%), średniowiecze Polski — 25 (16%), średniowiecze powszechne — 21 (13%), historia XVI—XVIII w. Polski — 34 (21%), powszechna — 18 (11%), historia XIX w. Polski — 65 (41%), powszechna — 40 (25%), historia XX w. Polski — 100 (63%), powszechna — 60 (38%).

Na pytanie dotyczące 3 wybranych dziedzin historii, którymi zajmują się osobne sekcje TMH, odpowiadający wykazali taki podział zainteresowań (także tutaj wystąpiło łączenie nawet wszystkich trzech dziedzin): historia Warszawy — 74

osoby (46%), historia wojen i wojskowości — 56 (35%), historia Mazowsza — 28 (18%), brak zainteresowania tymi dziedzinami — 36 osób (23%).

Uczestnictwo w zebraniach naukowych TMH, w świetle ankiety, wygląda następująco: przeciętnie mniej niż w 1 zebraniu w ciągu roku uczestniczy 6% odpowiadających, w 1—2 zebraniach 36%, w 3—5 zebraniach 27%, a w ponad 5 zebraniach rocznie bierze udział 29% (2% nie podało konkretnej odpowiedzi). 70% odpowiadających częściej niż w zebraniach TMH uczestniczy w innych zebraniach naukowych o tematyce historycznej (w środowisku zawodowym 44%, w innych stowarzyszeniach 13%, w obu wymienionych kategoriach lub bez wyróżnienia 13%).

Następne pytanie brzmiało: „Czy uczestniczyłby Pan(i) częściej w zebraniach TMH, gdyby ich tematy w większej mierze uwzględniały interesujący Pana(ią) dział historii?”. Na to pytanie odpowiedziało „tak” 76% uczestników ankiety, „nie” — 19%, „być może tak” — 2%, nie odpowiedziało 3%. Z tą przewagą odpowiedzi pozytywnych wydają się sprzeczne odpowiedzi na następne pytanie: „Jeżeli odczuwa Pan(i) potrzebę uczestnictwa w większej liczbie zebrań TMH, czy uniemożliwiają to Panu(i)...”. Aż 68% wymienia różne przeszkody, w których dominującą grupę stanowią obowiązki zawodowe (41% uczestników ankiety).

Osobny punkt ankiety dotyczył czytelnictwa czasopism historycznych: „Czy czyta Pan(i) wybrane pozycje w każdym numerze „Przeglądu Historycznego”, „Kwartalnika Historycznego”, „Mówią Wieki”, innego czasopisma historycznego?”. Odpowiedzi negatywnej udzieliło 20 osób (13%), natomiast pozostała znaczna większość czyta regularnie jedno czasopismo (16 osób czyli 10%) albo więcej periodyków: „Kwartalnik Historyczny” — 112 osób (71%), „Przegląd Historyczny” — 103 (65%), „Mówią Wieki” — 57 (36%), inne czasopisma — 97 (61%). W tej grupie wiele osób podało tytuły czasopism, z których najczęściej są wzmiankowane: „Wojskowy Przegląd Historyczny” (20%), „Dzieje Najnowsze” (9%), „Z Pola Walki” (8%).

24% uczestników ankiety jest słuchaczami większości audycji historycznych w telewizji, 8% — w radiu, 11% — w radiu i telewizji.

Na pytanie dotyczące zainteresowania szczególnymi formami działalności TMH, formami, które dotychczas są realizowane w niewielkim zakresie, 16% osób udzieliło odpowiedzi negatywnej, natomiast znaczna większość chce korzystać przynajmniej z jednej z tych imprez: wycieczki historyczne (odpłatne) poza Warszawę — 57%, wyświetlanie filmów dokumentalnych o tematyce historycznej — 45%, zwiedzanie zabytków Warszawy — 27%, dyskusje nad powieściami i filmami historycznymi — po 26%.

Ostatnie pytanie ankiety brzmiało: „Czy i co zmieniliby Pan(i) w działalności TMH?”. Nie zgłosiły propozycji zmian 73 osoby (46%), a 86 osób (54%) wysunęło różne postulaty, z których najwięcej dotyczy tematyki zebrań naukowych TMH. Liczniej wystąpiły głosy następujące: potrzeba więcej tematów szerszych, problemowych, zamiast przyczynkarskich (np. jeden z uczestników ankiety proponuje regularne organizowanie zebrań plenarnych poświęconych omówieniu stanu badań nad ważnymi zagadnieniami nauki historycznej); więcej zebrań dyskusyjnych na tematy szerokie a kontrowersyjne, także na tematy tzw. drażliwe, więcej również dyskusji nad nowymi publikacjami naukowymi. Tematyka zebrań TMH w ostatnich latach wywołała głosy kilkunastu uczestników ankiety, którzy proponują, aby więcej uwagi poświęcać czasom wcześniejszym, mniej zaś faworyzować historię XX wieku tudzież historię wojen i wojskowości (oczywiście są też wypowiedzi przeciwne). Kilka osób zgłosiło postulat organizowania większej liczby zebrań na tematy z zakresu historii kultury, m. in. z udziałem specjalistów z różnych dziedzin.

Z pozostałych propozycji, dotyczących bardzo różnych spraw, wymienimy na-

stępujące: TMH powinno podejmować zadania badawcze, w których mogliby uczestniczyć historycy nie będący zawodowymi pracownikami nauki, zwłaszcza nauczyciele. Należałoby przyciągnąć do Towarzystwa więcej nauczycieli, a także trafić do młodzieży (nawiązać kontakt ze szkołami, z kołami historycznymi, z organizacjami młodzieżowymi). Spraw organizacyjnych dotyczyły m. in. postulaty wcześniejszego rozsyłania zawiadomień o zebraniach, podniesienia składki członkowskiej, wprowadzenia legitymacji członkowskich i honorowych dyplomów dla najbardziej aktywnych członków TMH.

Henryk Rutkowski